

DINAMICA ADAPTĂRII GRAFICE A ANGLICISMELOR ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ ȘI ITALIANĂ

LILIANA FLORINA ANDRONACHE COJOCARU

Universitatea din București

În lucrarea de față, ne-am propus să examinăm aspecte ale asimilării grafice a anglicismelor în două limbi înrudite, și anume româna și italiana.

Prezenta lucrare va face referire, prin termenul **anglicism**¹, la totalitatea cuvintelor împrumutate din engleza britanică sau americană indiferent de nivelul lor de asimilare (atât la cuvintele aflate în curs de adaptare la normele limbii țintă, cât și la cele care își păstrează statutul de xenisme).

Discuția pe tema anglicismelor nu reprezintă o noutate absolută, dacă luăm în calcul lucrările anterioare scrise în acest sens și punctele de vedere exprimate de autorii de lucrări normative și nu numai. Cu toate acestea, în ciuda multor discuții și încercări de lămurire a problemei împrumuturilor englezești, domeniul este și va fi unul în care vor exista întotdeauna noi precizări și completări de făcut cu privire la cele spuse anterior.

Lucrarea de față se va ocupa cu studiul sincron² al vocabularului limbii române și italiene, deoarece, după cum argumentași Ivan Klajn (1972: 9) în volumul *Influssi inglesi nella lingua italiana*, dacă se dorește analiza impactului limbii engleze asupra oricărei alte limbi, acest studiu trebuie efectuat la nivelul vocabularului limbilor respective.

Investigarea se va dezvolta pornind de la întocmirea unui **inventar de cuvinte** excerptate din presa scrisă românească și italiană, inclusiv cea online (*Il Gazzettino, Il Giornale, La Repubblica, Corriere della Sera, Adevărul, Adevărul de seară, Evenimentul Zilei, Jurnalul Național, România Liberă*, www.corriere.it, www.adevarul.ro, www.cancan.ro, www.libertatea.ro, www.evz.ro) comparate cu termenii înregistrași în paginile dicționarelor de neologisme și cuvinte recente, explicative, în dicționarele ortografice și ortoepice ale celor două idiomuri.

Metoda de lucru propusă este **studiul contrastiv** al celor două limbi cu privire la **adaptarea grafică a anglicismelor**, studiu bazat pe asemănările și deosebirile dintre cele două limbi în acest sens.

Analiza va avea în vedere **procesul de asimilare și acomodare a vocalelor și consoanelor** pentru cuvintele împrumutate din limba engleză, va fi subliniat și ilustrat

¹ Pentru mai multe discuții pe tema anglicismelor, inclusiv încercări de definire a termenului, vezi Mioara Avram (1997), Adriana Stoichițoiu-Ichim (2006), Georgeta Ciobanu (2006) ș.a.

² Lexicologia sincronă sau descriptivă studiază vocabularul unei limbi la un moment dat al existenței acesteia, de obicei momentul prezent, spre deosebire de cea diacronică sau istorică. Aceasta din urmă se ocupă cu dezvoltarea și evoluția vocabularului unei limbi de-a lungul timpului.

important a grafiei fonetice (veche, uzual), a celei etimologice și, nu în ultimul rând, a celei hibride.

Cele două limbi romanice pe care le-am ales ca obiect de studiu al cercetării noastre au o **corespondență** aproape perfect **între grafie și pronunție** sau, cu alte cuvinte, au o ortografie **fonetică**, spre deosebire de limba engleză. Trebuie totuși precizat faptul că „niciun sistem ortografic nu este și nu trebuie să fie cu adevărat fonetic, întrucât menirea scrisului este aceea de a reda cu un maximum de fidelitate marile număr de sunete și de variații de sunete care se pot întâlni într-o limbă oarecare” (Hristea 1984: 187).

Grafemele¹ nespecifice alfabetului italian sunt cinci la număr: *j, k, w, x* și *y*, spre deosebire de limba română, care are doar patru grafeme considerate neautohtone: *k, q, w, y*. Acestea apar în împrumuturi de origine străină, în nume proprii străine (*Joyce*) sau în cuvinte scrise după model străin (*jazz, western*).

În adaptarea cuvintelor de origine străină, pot apărea dubii cu privire la grafia aleasă. Astfel că apar **forme oscilante**, care generează **aparitia variantelor lexicale ale aceluiași termen**. Un astfel de exemplu îl reprezintă anglicismul neasimilat *kiwi*, pentru care există o adaptare parțială sau hibridă a cuvântului (*kivi*), și nu una completă, de genul *chivi*.

Probleme pot apărea și în cazul termenilor cu **etimologie dublă sau multiplă**. Un astfel de cuvânt este termenul *shock* (en.) / *choc* (fr). Limba italiană optează în cazul acestui cuvânt pentru o grafie hibridă: *shoc*, îmbinând astfel grafia engleză cu cea franceză și, în același timp, adaptând termenul la grafia italiană, deși termenul poate fi folosit în paralel cu anglicismul neasimilat, *shock*.

În limba italiană, **q** nu este considerat un grafem neautohton, ci unul supraabundent, nimic altceva decât un dublet al lui **c**, însă poate apărea și în împrumuturi engleze și neasimilate (*quiz*).

Grafemul **h** nu este unul nespecific limbii italiene. Cu toate acestea, nu are valoare fonetică, fiind un semn grafic, o literă mută², un grafem diacritic prin excelență, ceea ce presupune faptul că apare doar în scriere, fără a fi pronunțat. Există, bineînțeles, excepții. Acesta este folosit și în calitate de grafem și de sunet în interjecții precum *ah*. Se mai folosește pentru a face diferență între forme omofone: *hanno* (ei au) / *anno* (an). În împrumuturi însă, rămâne cel mai frecvent la statutul de grafem diacritic: *hobby* / *obbi*, *hockey* / *okei*, *hazard* / *addzard*, *homeless* / *omles*, *home* / *om*, *house* / *aus*, *hostess* / *ostes* etc.

- (1) *I suoi hobby, i piano forte e i gatti* (*Il gazzettino*, 4.11.2010, p. 31)
„Hobby-urile sale, pianul și pisicile”

În împrumuturile asimilate limbii italiene, grafemul *h* în poziție inițială dispare din scriere și, totodată, din pronunție.

- (2) a. *handicap* (en.) < *handicappare* (it.) < *andicappare* (it.)
b. *Farlo giocare con un doppio handicap*. (*Il gazzettino*, 4.11.2010, p. 34)
„Să-l determine să joace cu un dublu handicap.”

Grafemul **k** apare cu precizie în cuvinte de origine străină împrumutate de limba italiană (*killer, kidnapper, kit, kite, kiwi, know-how*) sau română (*ketchup, ketyword, killer*). În

¹Pentru o discuție mai amănunțită privind grafemele neautohtone ale limbii italiene, vezi L. Serriani (2004: 61-65).

²Pîrvu (2006:11).

sigl (*km*), îns se prefer grafia italian (*chilometro*) sau româneasc (*chilometru*) în detrimentul împrumutului par ial adaptat în italian *kilometro* sau a formei complet neadaptate: *kilometer*.

Grafemul **w** apare numai în împrumuturi moderne, în cuvinte engleze ti neadaptate în niciuna dintre cele dou limbi: *whisky, windsurf, waterproof, wellness, weekend, workshop, western, wireless* etc.

- (3) *Nel weekend più generazioni riunite per coltivare la tolleranza. (Corriere della sera, 13.11.2010, p.38)*
„În weekend, mai multe genera ii reunite pentru a cultiva toleran a.”
- (4) *Peste 20 de copii au participat, în weekend, la fiecare **workshop** în parte. (Adev rul de sear , 27.09.2010, p.4)*

Grafemul **j** apare în împrumuturi engleze ti neadaptate limbii italiene: *jacuzzi, jazz, jockey, junk food, jeans, jeep*, etc.

- (5) *ansa de a prinde **un job** pe cont propriu, f r recomandarea unui alt român este aproape nul . (www.evz.ro, 6.09.2010)*
- (6) *Era una fuoristrada spartana ispirata **alla jeep**. (Corriere della sera, 8.11.2010, p.51)*
„Era o autostrad spartan merit pentru jeepuri.”

Grafemul **x** apare în împrumuturi engleze ti neadaptate limbilor român sau italian : *fixing, mixer* etc.

Grafemul **y** apare cu prec dere în anglicisme neadaptate: *yacht, whisky, hockey, baby-sitter, yesman, yard* etc. Mai apare i în onomastica italian , mai ales din motive de snobism sau mod : *Tony* (Antonio), *Geppy* (Giuseppe).

- (7) *Îi suspectează c nu au declarat o **baby-sitter**. Fiscul consider c bona [...]*
(*Adev rul, 22.11.2009, p.13*)

Exist cazuri în care împrumutul adaptat (total sau par ial) coexist cu forma neadaptat , cele dou fiind folosite alternativ i oscilant. Acest lucru nu se datoreaz insuficienței cunoa teri a limbii de origine, ci modului de p trundere a cuvântului respectiv în limb i a etimologiei acestuia. Enumer m doar câteva astfel de exemple: *autogoal* (anglicism neadaptat) / *autogol* (it.); *beep* (anglicism neadaptat) / *bip* (it.); *shampoo* (anglicism neadaptat) / *sciampo* (it.) etc.

Exist o serie de cuvinte care, în limba român , i-au p strat **grafia fonetic , veche**, intrat în uz i folosit pentru o bun perioad de timp (*lider, miting, clown, budinc , iaht, cocteil*) îns , unele dintre acestea tind mai nou s fie refolosite cu **grafia lor etimologic** : *leader, meeting, clown, pudding, yacht, cocktail*. Acest lucru poate fi urmarea num rului mare de cunosc tori de limba englez , care sunt probabil de p rere c folosirea, în cazul acestor cuvinte, a formelor vechi, asimilate normelor limbii, îi vor determina pe ceilal i s cread c au de-a face cu necunosc tori într-ale limbilor str ine. Procesul de **revenire la grafia etimologic** a unor cuvinte de origine englez asimilate într-o limb dat poart numele de „reanglicizare”.

- (8) a. *E un vero **leader** oppure si atteggia come tale? (Corriere della sera, 8.11.2010, p. 54)*
„E un adev rat lider sau doar pretinde a fi?”
b. *Cotidianul „Adev rul” este, din luna noiembrie 2008, **liderul** ziarelor quality din România. (Adev rul, 19.12.2009, p. 8)*

În cele ce urmează vom prezenta câteva **criterii de clasificare a anglicismelor în funcție de nivelul lor de asimilare grafică**.

1. Asimilarea grafică a anglicismelor în funcție de corespondența sufixelor lexicale / gramaticale din limbile română – italiană – engleză

Diferența dintre cele două limbi constă în faptul că majoritatea cuvintelor românești ilustrate mai jos au optat pentru filiera franceză, limbă din care au fost împrumutate și mai apoi adaptate, spre deosebire de italiană care a preluat termenii fie din limba engleză, fie din engleză și franceză, prin etimologie multiple, pentru ca, mai apoi, să-i adapteze specificului limbii italiene.

1.1. -ie / -iune (rom.) < -ione (it.) < -ion (en.)

- (9) *abscizie* (rom., fr., lat, MDN, DOOM2); *abscissione* (it.) < *abscission* (en.)
- (10) *acultura ie* (rom., MDN, DOOM2); *acculturazione* (it.) < *acculturation* (fr., en.)
- (11) *mo iune* (rom., fr., MDN, DOOM2); *mozione* (it.) < *motion* (fr., en.)

1.2. -ism (rom.); -ismo (it.) < -ism (en.)

- (12) *absolutism* (rom., fr., MDN, DOOM2); *assolutismo*¹ (it.) < *absolutism* (en.)
- (13) *agnosticism* (rom., fr., MDN, DOOM2); *agnosticismo* (it.) < *agnosticism* (en.)
- (14) *conformism* (rom., fr., MDN, DOOM2); *conformismo* (it.) < *conformism* (en.)

1.3. -itate (rom.); -ità (it.) < -ity (en.)

- (15) *absorbabilitate* (rom., MDN); neînregistrat în italiană < *absorbability* (en.)
- (16) *autoimunitate* (rom., fr., MND); *autoimmunità* (it.) < *autoimmunity* (en.)
- (17) *externalitate* (rom., MDN); *esternalità* (it.) < *externality* (en.)

1.4. -an (rom.) < -ione / -anza / -enza (it.) < -ance (en.)

- (18) *acceptan* (rom., MDN, DOOM2); *accettazione* (it.; termen de origine latină) < *acceptance* (en.)
- (19) *admitan* (rom., MDN); *ammittanza / ammettenza* (it.; derivat de la un termen latinesc) < *admittance* (en.)

1.5. -er (rom.); -ante² (it.) < -er (en.)

- (20) *performer /* (rom., DOOM2); *performante* (it.) < *performer* (en.)

1.6. -ire (it.) < Ø (en.)

- (21) *adsorbire* (it.) < *to adsorb* (en.)

1.7. -a (rom.); -are (it.) < Ø / e (en.)

- (22) *a chata* (rom., neînregistrat în MDN sau DOOM2); *chattare* (it.) < *to chat* (en.)
- (23) *a lifta* (rom., MDN); *liftare* (it.) < *to lift* (engl.); *lifter* (fr.)
- (24) *a liberaliza* (rom., fr., MDN, DOOM2); *liberalizzare* (it.) < *to liberalize* (en.)

¹ Dublu proces de asimilare: consonantic, prin care *bs* devine *ss*, pentru o mai bună pronunție și asimilare grafică în funcție de echivalența sufixelor pentru limbile engleză - italiană.

² Asimilare neobișnuită, în ciuda neasemănării dintre cele două sufixe, însă bazat probabil pe asemănarea cu alți termeni autohtoni, cu același sufix *-ante*: *cantante* etc.

Mulți dintre termenii românești încadrați în această categorie au trecut în vocabularul limbii prin filieră franceză, în vreme ce termenii italieni rămân fideli etimologiei englezești.

Spre deosebire de italiană, care a înregistrat în paginile dicționarelor multe verbe de origine engleză (preponderent din domeniul IT), româna nu a făcut acest demers, în ciuda tot mai obsesivei frecvențe a acestor cuvinte în presă și uzul comun.

2. Asimilarea grafică a vocalelor termenului englezesc în limba receptoare

Această presupune fie (a) substituția unui grafem cu un altul asemănător din punct de vedere fonetic (mai ales în vederea înlocuirii unui grafem nespecific limbii române sau italiene), fie (b) asimilarea uneia dintre vocale, în cazul unui dublet vocalic.

(a)

2.1. *i* vocalic (rom., it.) < *y* semivocalic (en.)

(25) *liftboi*¹ (rom., MDN); *lift boy* (it.²; anglicism neînregistrat în dicționarele consultate); < *lift-boy* (en.)

(26) *sexi*³ (rom., neînregistrat în dicționare, deși apare sub această formă în presă); *sexy* (it., anglicism neadaptat) < *sexy* (en.)

(27) *derbi* (rom., MDN, DOOM2); *derby* (it., anglicism neadaptat) < *derby* (en., fr.)

(28) *rugbi*⁴ (rom., MDN, DOOM2) < *rugby* (it.) < *rugby* (fr., en.)

(b)

2.2. *e* (rom.) < *ee* (en.)

(29) *absenteism* (rom., MDN, DOOM2) < *assenteismo*⁵ (it.) < *absenteeism* (en.), *absentèisme* (fr.)

2.3. *o* (rom.) < *oo* (en.)

(30) *fothal*⁶ (rom., MDN, DOOM2); *football* (it., anglicism neadaptat) < *football* (fr., en.)

3. Asimilarea grafică a consoanelor termenului englezesc în limba receptoare

Această presupune, ca și în cazul asimilării vocalice, fie (a) înlocuirea unui grafem cu un altul, datorită asemănării fonetice dintre două grafeme, fie (b) asimilarea uneia dintre consoane în cazul unui dublet consonantic. Acest principiu este valabil în cazul limbii române. Pentru limba italiană, regula este oarecum inversată. În cazul unui grup consonantic greu de pronunțat pentru vorbitorii de limba italiană, aceștia dublează una dintre consoane, pentru o mai bună pronunțare a termenului respectiv (c).

¹ Mai rar. Se preferă termenul *liftier*.

² Cu toate acestea, vom găsi în *Lo Zingarelli 2010* cuvinte din aceeași familie lexicală, termeni precum: *lift*, *liftare*, *lifting*.

³ Preferăm să rămânem totuși termenul neadaptat normelor limbii române, *sexy* (vezi DOOM2).

⁴ Termenul a început să formeze o familie de cuvinte: *rugbist*, *rugbistic* (rom.), *rugbista* (it.).

⁵ Cuvintele englezești asimilate în limba italiană sunt supuse mai multor procedee de asimilare grafică simultană; asimilare consonantică: *bs* devine *ss* pentru a facilita pronunțarea; asimilare vocalică: *ee* devine *e*; cuvântul primește o terminație vocalică, pentru a se încadra complet în normele limbii italiene.

⁶ Termenul este supus unui dublu proces de asimilare: vocalică (*oo* devine *o*) și consonantic (*ll* devine *l*).

(a)

3.1. c (rom., it.) < k (en.)

- (31) *bancnot* (rom. < germ., fr., MDN, DOOM2); *banconota*¹ (it.) < *banknote* (en.)
(32) *compact-disc* (rom., MDN, DOOM2; it.) < *compact-disk* (en., abreviat *CD*)
(33) *folclor* (rom., MDN, DOOM2); *folclore* (it.; circula în paralel cu anglicismul neasimilat: *folklore*) < *folklore* (fr., en.)

3.2. z (rom.) < s (en.)

- (34) *abrazor* (rom.; MDN, DOOM2); *neînregistrat în italian* < *abrasor* (en.)

3.3. (rom.); z (it.) < t (en.)

- (35) *computa ional* (rom., MDN); *computazionale* (it.) < *computational* (en.)
(36) *ecua ional* (rom., neînregistrat în MDN sau DOOM2); *ecuazionale* (it.) < *ecuational* (en.)
(37) *opera ional* (rom., fr., MDN, DOOM2); *operazionale* (it.) < *operational* (en.)

3.4. f (rom.); ph (it.) < ph (en.)

- (38) *antitifoid /* (rom., adjectiv, MDN) < *antityphoid* (it.; neînregistrat în italian) < *antityphoid* (en.)
(39) *blogosfer* (rom.; neînregistrat în DOOM2); *blogosfera* (it.) < *blogosphere* (en.)

(b)

3.5. l (rom.); ll (it.) < ll (en.)

- (40) *driling* (rom., MDN, DOOM2); *drilling* (it.; anglicism neînregistrat în dic ionarele consultate) < *drilling* (en.)
(41) *ful* (rom., MDN, DOOM2); *full* (it., anglicism neadaptat) < *full* (fr., en.)
(42) *galon* (rom., unitate de m sur , MDN, DOOM2); *gallone* (it., asimilat prin ad ugarea vocalei -e în pozi ie final) < *gallon* (en., fr.)

3.6. p (rom.); pp (it.) < pp (en.)

- (43) *cliper* (rom., MDN, DOOM2); *clipper* (it., anglicism neadaptat) < *clipper* (en.)
(44) *suporter* (rom., MDN, DOOM2); *supporter* (it.; anglicism neadaptat) < *supporter* (en.)

3.7. s (rom.); ss (it.) < ss (en.)

- (45) *cros* (rom., MDN, DOOM2); *cross* (it., anglicism neadaptat) < *cross* (en.)
(46) *presing* (rom., MDN, DOOM2); *pressing* (it., anglicism neadaptat) < *pressing* (en.)
(47) *stres* (rom., MDN, DOOM2); *stress* (it., anglicism neadaptat) < *stress* (en.)

3.8. b (rom.); bb (it.) < bb (en.)

- (48) *dribling* (rom., MDN, DOOM2); *dribbling* (it., anglicism neadaptat) < *dribbling* (en.)

3.9. f (rom.); ff (it.) < ff (en.)

- (49) *ofset* (rom, MDN, DOOM2); *offset* (it., anglicism neadaptat) < *offset* (en.)

¹ Cuvânt supus asimilării grafice a consoanei *k*, care este înlocuit cu grafemul echivalent existent în limba italiană, *c*; asimilare vocalică, prin adugarea unei vocale de legătură între cele două pri ale cuvântului compus, pentru a evita alăturarea consonantică nespecifică limbii italiene, și înlocuirea vocalei finale *e* cu una specifică limbii italiene: *a*.

3.10. *n (rom.); nn (it.) < nn (en.)*

(50) *tenis*¹ (rom., MDN, DOOM2); *tennis* (it., anglicism neadaptat) < *tennis* (fr., en.)

Cu toate că în cuvinte precum *cross*, consoana dublă *ss* a fost asimilată grafic în limba română, există totuși cuvinte care, deși au aceeași bază lexicală, prezintă în limba română vocala dublă: *cross-over*, *crossbar*. O posibilă explicație ar fi faptul că acestea din urmă sunt cuvinte mai noi împrumutate în limbă, încă „neacclimatizate” specificului limbii receptoare și fără o circulație internă considerabilă.

(c)

3.11. *ct / pt (rom.); tt (it.) < ct / pt (en.)*

(51) *acceptor* (rom., fr., MDN, DOOM2); *accettore* (it.) < *acceptor* (en.)

(52) *aspectual* (rom., fr., MDN); *aspettuale* (it.) < *aspectual* (en.)

(53) *radioactivitate* (rom., fr., germ., MDN, DOOM2); *radioattività*² (it.) < *radioactivity* (en.)

4. Asimilarea grafică a cuvintelor diferite doar ca desinenă

Limba italiană (și arareori limba română) încearcă să asimileze cuvintele împrumutate terminate în consoană, iar acest lucru se face prin adugarea unei vocale în poziția finală a cuvântului de origine străină. Acest fenomen este mai frecvent în limba română în rândul verbelor și cu precizie al celor din domeniul informaticii. Pentru limba română, ilustrative în acest sens sunt exemplificările anterioare (22-24).

(54) *behaviorismo* (it.) < *behaviorism* (en.)

(55) *colloquialismo* (it.) < *colloquialism* (en.)

(56) *abolizionista* (it.) < *abolitionist* (en.)

Există, totuși și cazuri inverse, în care, odată împrumutat în română sau italiană, cuvântul englezesc pierde (57) / substituie (58,59) vocala finală.

(57) *adipom* (rom., MDN) < *adipoma* (en.)

(58) *interactiv* / (rom., MDN, DOOM2) < *interactive* (en.)

(59) *nurs* (rom., înv., MND, DOOM2) < *nurse* (en.)

5. Asimilarea grafică a anglicismelor prin înlocuirea grafemelor nespecifice limbilor receptoare

5.1. *c / ch (rom.); k (it.) < k (en.)*

(60) *baschet* (rom., MDN, DOOM2); *basket* (it., anglicism neadaptat) < *basket* (en., fr.)

(61) *cricchet* (rom., MDN, DOOM2); *cricket* (it., anglicism neadaptat) < *cricket* (en.)

(62) *hochei* (rom., MDN); *hockey* (it., anglicism neadaptat) < *hockey* (en.)

¹ Fiind unul dintre cuvintele împrumutate și „acclimatizate” demult normelor limbii române, acesta a început să-și formeze și o familie de cuvinte: *tenismen*, *tenismen* (vezi DOOM2)

² Termenul supus mai multor pași în vederea asimilării grafice: asimilarea grupului consonantic – *ct* nespecific limbii italiene și înlocuirea acestuia cu o dublă consoană (*tt*), eliminarea semivocalei *y* nespecific limbii italiene, din poziția finală, și înlocuirea acesteia cu vocala accentuată *à*.

5.2. *t (rom.) < th (en.)*

(63) *antipatogen* (rom., adjectiv, MDN); *neînregistrat în italian* < *antipathogen* (en.)

5.3. *x (rom.); ss (it.) < x (en.)*

(64) *aproximant* (rom., neînregistrat în MDN sau DOOM2); *aprossimante* (it.) < *aproximant* (en.)

5.4. *x (rom.); s (it.) < x (en.)*

(65) *hipertext* (rom., MDN); *ipertesto*¹ (it.) < *hypertext* (en.)

6. Concluzii

1. Cel mai mare număr de anglicisme împrumutate apar în categoriei substantivelor, urmat de cea a verbelor și adjectivelor.

2. Există factori de natură extra- și sociolingvistică din cauza cărora procesul de asimilare a anglicismelor și de adaptare la nivelul lingvistic al limbii țintă a fost îngreunat și uneori chiar imposibil de realizat.

3. Nu există criterii stricte de încadrare într-o anumită categorie a unui anglicism conform unui principiu dat. Multe dintre cuvintele de origine engleză (și nu numai) trec prin mai multe etape de asimilare la normele limbii receptoare.

4. Pot apărea oscilații la nivelul grafiei, fapt care generează apariția variantelor lexicale.

5. Etimologia multiplă poate crea probleme în asimilarea anglicismelor, termenul rezultând având adesea o grafie hibridă.

6. Româna, spre deosebire de italiană, tinde să reanglicizeze anumii termeni asimilați complet. Astfel, tendința de revenire la grafia etimologică a unor cuvinte acclimatizate este mai pregnantă în limba română decât în italiană.

7. Trebuie apreciată tendința dicționarelor românești, și mai puțin a celor italiene, că și totodată a lucrurilor de tip normativ de a înregistra în paginile lor împrumuturi recente pentru a evita folosirea eronată a acestora.

8. Româna este mult mai flexibilă în încercarea ei de a adapta forma împrumuturilor la tiparul propriu, în vreme ce italiana tinde să păstreze invariabil forma cuvântului (conservând total sau parțial trăsăturile grafice sau fonetice ale limbii de proveniență), lucru ilustrat în exemplele prezentate de-a lungul studiului de față.

BIBLIOGRAFIE

GALR 2008 = Guțu Romalo, Valeria (coord.), *Gramatica limbii române*, I, *Cuvântul*; II, *Enunțul*, București, Editura Academiei Române.

Avram, Mioara, 1997, *Anglicismele în limba română actuală*, București, Editura Academiei Române.

Beccaria, Gian Luigi, 2002, „Italiano oggi: l'antico, il nuovo”, *Cuadernos de Filología Italiana*, vol. 9, p. 191-203.

¹ Termenul este supus mai multor procese de asimilare grafică: eliminarea grafemului diacritic *h* din poziția inițială, asimilarea grafică a semivocalei *y*, nespecific limbii italiene, înlocuirea grafemului *x*, nespecific limbii italiene cu o consoană (*s*) și, nu în ultimul rând, adăugarea unei vocale în poziția finală a cuvântului.

- Bombi, Raffaella, 2005, *La linguistica del contatto – Tipologie di anglicismi nell'italiano contemporaneo e riflessi metalinguistici*, Roma, Il Calamo.
- Ciobanu, Georgeta, 2006, „Dinamica adaptării elementului englez în limba română”, în Marius Sala (coord.), *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor*, București, Editura Academiei Române, p. 57-67.
- Devoto Giacomo, Gian Carlo Oli, [f.a.], *Le nuove parole. Aggiornamento al Dizionario della lingua italiana (a cura di Lorenzo Magini)*, Firenze, Le Monnier.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a. Conducătorii lucrării: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
- DOOM² = *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ioana Vintil -Rădulescu (coord.), București, 2005, Univers Enciclopedic.
- Domokos, György, 2001, „Anglicismi nella lingua italiana”, *Verbum*, nr. 2, Budapesta, Akadémiai Kiadó, p. 295-305.
- Giovanardi, Claudio, Gualdo Riccardo, 2008, *Inglese-italiano. 1-1. Tradurre o non tradurre le parole inglesi?*, Manni, Lecce.
- Görlach, Manfred (ed.), 2001, *A Dictionary of European Anglicisms. A Usage Dictionary of Anglicisms in Sixteen European Languages*, Oxford, Oxford University Press.
- Grui, Mariana, 1974, „Adaptarea cuvintelor de origine engleză la sistemul fonetic și ortografic al limbii române actuale”, *Limbă și Literatură*, nr. 1, p. 51-57.
- Hristea, Theodor (coord.), 1984, *Sinteze de limba română*, ed. a III-a, București, Editura Albatros.
- Klajn, Ivan, 1972, *Influssi inglesi nella lingua italiana*, Firenze, Olschki.
- Komu, Marja, 1998, *Anglicismi nella stampa italiana, tesi di laurea in filologia romanza*, Universitatea din Uppsala, Uppsala.
- MDN = Marcu, Florin, 2008, *Marele dicționar de neologisme*, ed. a X-a, București, Editura Saeculum I.O.
- Messina, L. Giuseppe, 1983, *Dizionario dei neologismi, dei barbarismi e delle sigle: prontuario delle incertezze lessicali e delle difficoltà grammaticali (parole a vaglio)*, Roma, Signorelli.
- Pîrvu, Elena, 2006, *Gramatica limbii italiene*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Serianni, Luca, 2004, *Gramatica italiană. Italiană comună și limba literară* [traducere de Elena Pîrvu], Cluj, Editura Echinoc.
- Stoichi oiu Ichim, Adriana, 2006, *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, București, Editura Universității din București.
- Stoichi oiu Ichim, Adriana, 2006, „Observații privind grafia anglicismelor din presa actuală”, în Marius Sala (coord.), *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor*, București, Editura Academiei Române.
- Stoichi oiu Ichim, Adriana, 2007, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamic, influențe, creativitate*, București, Editura All.
- Zingarelli, Nicola, 2010, *Lo Zingarelli 2010. Vocabolario della lingua italiana*, Bologna, Zanichelli.

THE DYNAMICS OF THE GRAPHIC ASSIMILATION OF ANGLICISMS IN THE ROMANIAN AND ITALIAN PRESS

(Abstract)

In this paper, we aim to approach and examine some aspects of the graphic assimilation of anglicisms in two Romance languages, namely Romanian and Italian. The suggested working method is the contrastive study of the two languages regarding the graphic assimilation of anglicisms, study based on the similarities and differences between the two languages in this respect. The analysis will consider the process of assimilation and accommodation of the vowels and consonants for the words borrowed from English, will emphasize and illustrate the importance of the phonetic graphic writing (old, common), of the etymological one and, last but not least, of the hybrid one.